

Posudek vedoucího diplomové práce

Obor: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů

Autorka: Nina Horáková

Název: Mimotřídní aktivity jako podpora ŠVP

Vedoucí práce: prof. PhDr. Eliška Walterová, CSc.

Diplomová práce Niny Horákové se zaměřuje na mimotřídní aktivity z hlediska možností podpory formálního kurikula, v daném případě je v ohnisku pozornosti gymnázium. Pro výběr a zpracování tématu byla diplomantka motivována také specifickým zájmem o spolupráci neziskových organizací se školami, zejména o projekt organizace Člověk v tísni, „Jeden svět na školách“, realizovaný formou školních klubů. Ač mimotřídní aktivity jsou na českých školách tradičně rozvíjeny a nabízí se široká škála forem, dosud se nestaly organickou součástí podpory formálního školního vzdělávání. Jejich vazba na vzdělávací programy škol je volná, má však potenciality pro využití v procesu vyučování - učení. Předností diplomové práce je, že se zaměřuje na možnosti integrace extra-kurikulárních aktivit do školního kurikula, kterou podporuje projekce průřezových témat RVP do ŠVP jako nový prvek v projektování a implementaci kurikulární reformy.

Diplomantka dokládá na empirických datech, že cesta od programu k implementaci v realitě školy není přímá ani snadná. Změna kurikulárního paradigmatu a důraz na rozvoj klíčových kompetencí jako cílové kategorie je zvláště ve specifických podmínkách českých gymnázií velmi aktuální téma, je to proces, který má sociální, pedagogický a didaktický rozměr a nepostrádá ani emocionální dimenzi. Diplomová práce je přínosem k mapování daného tématu, přináší podněty k dalšímu výzkumu i školní praxi.

Teoretická část začíná vhodně kapitolou charakterizující mládež jako populační skupinu se specifickými rysy. Autorka zde prokazuje dobrou orientaci v současné sociologické literatuře. V dalších kapitolách vymezuje podstatné pojmy s využitím slovníkových a literárních zdrojů, doplňuje je vlastním komentářem a dalšími odkazy. Zvláštní pozornost věnuje analýze pojmů „klíma školy“ a „mimotřídní aktivity“. Jádrem první části teoretické kapitoly je pedagogické pojetí volného času a typologie mimotřídních aktivit. Stěžejní kurikulární dokument, rámcový vzdělávací program, je východiskem interpretace průřezových témat a možností jejich včleňování do ŠVP. V závěru teoretické části autorka podrobněji seznamuje s konkrétními podmínkami, prostředím a logistikou realizace projektu „Jeden svět“ a odkazuje na související výzkumy a kritickou reflexi projektu.

V empirické části, která tvoří podstatný díl diplomové práce, diplomantka výstižně formuluje cíle výzkumu a výzkumné otázky. Popis metodologie a její aplikace ve vlastním výzkumném šetření diplomantky dokládá promyšlený přístup k řešení výzkumného problému (výběr vzorku, triangulace v kvalitativním výzkumu, design zakotvené teorie). Rozhovory, ohniskové skupiny a zúčastněné pozorování spolu s obsahovou analýzou ŠVP jsou hlavními zdroji dat. Pozornost zaslouží strukturované pasporty škol, dokládající značnou diverzitu škol téhož typu. Nejvíce však zde oceňuji zpracování dat, při němž diplomantka vhodně zvolila software (TAMS analyzer). Trojím otevřeným kódováním se snažila dosáhnout spolehlivosti a věrnosti dat i jejich relevantnosti vůči paradigmatickým modelům. Strategie výzkumu umožnila srovnání pohledů učitelů a pohledů žáků i komparaci s tématickými okruhy průřezových témat vzdělávacího programu. Poznatky o činnostech organizovaných filmovými kluby dokládají varianty realizace jedné z možných a atraktivních forem mimotřídních aktivit, získaná data lze i dále využívat. Srovnáním příběhu dvou hlavních aktérů vzdělávacího procesu, učitelů a žáků, v kontextu práce filmových klubů na gymnáziu a v relaci k průřezovým tématům kurikula diplomantka ukazuje na konkrétním případu složitost a komplexnost vztahu formálního kurikula a mimotřídních aktivit žáků. V závěrečné diskusi autorka reflektuje úskalí a specifika zkoumané formy mimotřídních aktivit, poukazuje na relativně málo využitý vzdělávací potenciál, avšak významný přínos k osobnostně sociálnímu rozvoji žáků, interaktivnosti aktérů a příznivému klimatu školy.

Nina Horáková ve své diplomové práci přináší zajímavé poznatky o reálném fungování současného gymnázia a o funkčnosti mimotřídních forem činnosti žáků ve škole ve vztahu k formálnímu kurikulu. V širším kontextu otevírá také otázky vlivu mimoškolních aktivit a aktérů na procesy a obsahy vzdělávání a jejich participace na rozvíjení klíčových kompetencí. Práce může přispět i praxi a být inspirací pro zkvalitňování a zefektivňování spolupráce školy se sociálními partnery.

Při obhajobě doporučuji diplomantce zodpovědět následující otázky:

1. V kterých obsahových oblastech kurikula gymnázia, event. v kterých předmětech spatřuje nejvýraznější možnosti využití mimotřídních aktivit žáků?
2. Jaká doporučení podporující integraci mimotřídních aktivit s formálním kurikulem by formulovala pro školy a jaká pro neziskové organizace jako její sociální partnery?

Závěr: Diplomovou práci Niny Horákové doporučuji k obhajobě.